

07 Bærekraft, miljø og klima

Norsk matjord er en begrenset ressurs, og kun 3 prosent av totalt norsk landareal er dyrket mark. 2/3 av dette er best egnet til grasproduksjon, 1/3 er egnet til korn og deler av dette arealet er også egnet til grønnsaker og andre vekster. Det har vært en reduksjon i norsk jordbruksareal i drift på drøyt 670 000 dekar, eller 6,5 prosent, siden 2005.

Omdisponering av dyrket jord til andre samfunnsformål har gått noe ned i 2023 sammenlignet med året før. Tallene viser at det i 2023 ble omdisponert ca. 2 700 dekar dyrket jord. Om lag 4 000 dekar dyrkbar jord ble omdisponert, noe mindre enn i 2022.

Utslipp av klimagasser fra jordbrukssektoren utgjorde i 2023 4,5 mill. tonn CO2-ekvivalenter, tilsvarende 9,7 prosent av totale norske utslipp. Jordbruket har redusert sine klimagassutslipp med 10,4 prosent siden 1990.

Kapittel 7.1. Jordbruksareal i Norge

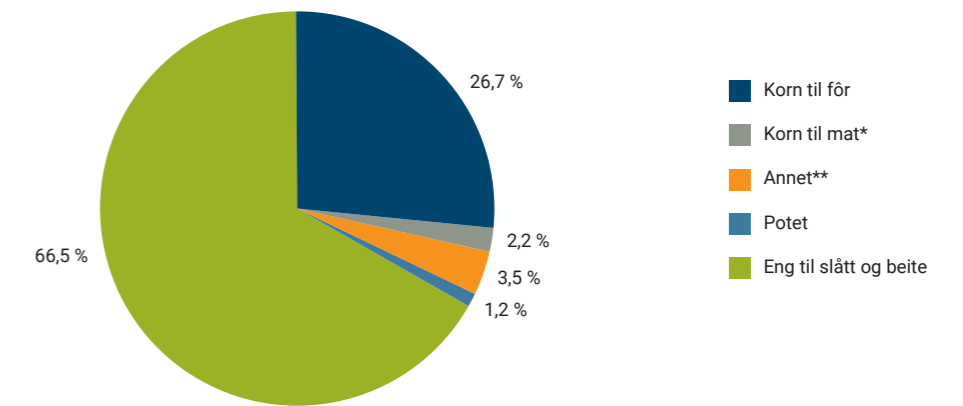
Tabell 7.1.1. viser at totalt jordbruksareal i drift i 2023 var 9,847 million dekar (foreløpige tall), tilnærmet uendret fra 2022.

- Av det totale arealet i drift ble 66,5 prosent brukt til grasproduksjon i 2023. Dette er det samme som i 2022.
- Areal brukt til dyrking av korn var omtrent uendret fra året før og utgjør ca. 30 prosent.
- Arealer som brukes til dyrking av oljevekster og ulike belgvekster varierer relativt mye mellom år. I 2023 utgjorde dette 0,8 prosent av totalt areal i drift (foreløpige tall). Det skiller ikke mellom belg- og oljevekster til fôr eller mat.

	2019	2020	2021	2022	2023*	Prosent endring siste år
Korn til mat og fôr	2 756	2 802	2 835	2 809	2 839	1,1
Erter, bønner og andre belgvekster til modning	28	42	32	60	64	6,7
Oljevekster	34	30	24	30	19	-36,7
Potet	117	115	116	119	115	-3,4
Grønnsaker samt erter og bønner til konserverindustri	84	83	83	84	81	-3,6
Frukt og bær	43	42	41	38	38	-0,7
Eng til slått og beite	6 616	6 589	6 550	6 545	6 546	0,0
Totalt jordbruksareal i drift	9 843	9 860	9 845	9 846	9 847	0,0

* Foreløpige tall.
Enkelte arealkategorier (bl.a. såfrø, korn til krossing, hagevekster) er ikke med i tabellen.
Kilde: SSB.

Figur 7.1.a. Jordbruksareal fordelt etter bruken i 2023, prosent



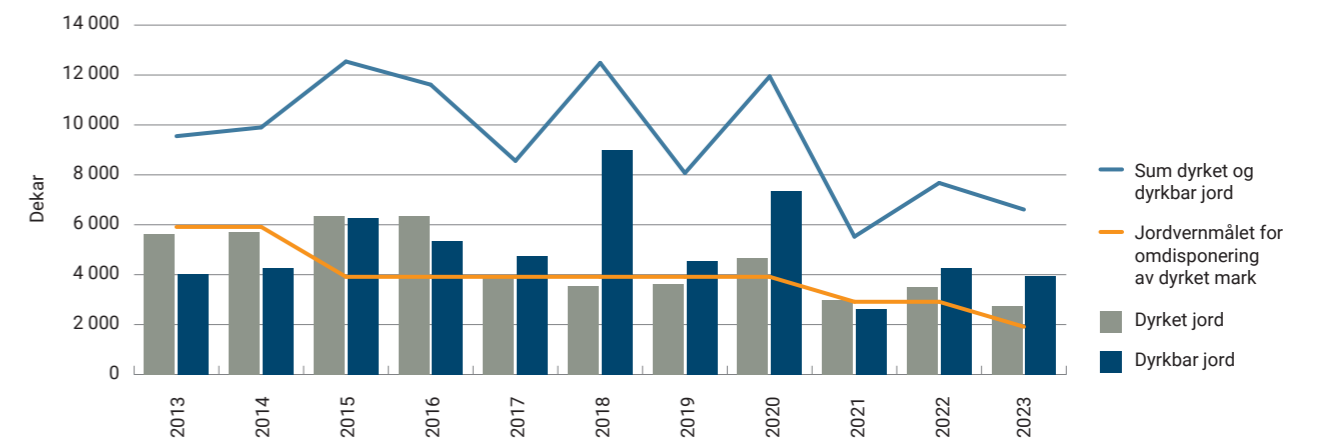
Foreløpige tall.
* Beregninger gjort med utgangspunkt i faktisk levert korn av matkornkvalitet i 2023.
** Blant annet grønnsaker, erter og andre belgvekster, oljevekster, frukt og bær.
Kilde: SSB.

I Norge er det et politisk mål å sikre matjord som ressurs for framtidige generasjoner. Omdisponering, det vil si å ta i bruk dyrket og dyrkbar jord til andre formål enn til jordbruksproduksjon, er derfor regulert ved lov.

- Jordloven gir forbud mot å bruke dyrket jord til andre formål enn jordbruksproduksjon, og dyrkbar jord må ikke disponeres slik at jorda i framtida ikke er egnet til jordbruksproduksjon. Dersom grunneier vil bruke dyrket eller dyrkbar jord til andre formål, må det søkes omdisponering etter jordloven § 9.
- Kommunenes vedtatte reguleringsplaner etter Plan- og bygningsloven angir arealbruken i den enkelte kommune og hvor mye dyrket og dyrkbar jord som omdisponeres til andre samfunnsformål.

Figur 7.1.b. viser at tallet for samlet omdisponering av dyrket og dyrkbar jord i 2023 var 6 696 dekar, det vil si 13,7 prosent lavere enn i 2022. Jordvernmålet ble i juni 2023 redusert fra 4 000 dekar til 2 000 dekar innen 2030. Omdisponering av dyrket jord i 2023 lå litt over dette.

Figur 7.1.b. Omdisponert areal fordelt på dyrket og dyrkbar jord i dekar, sum jordloven og plan- og bygningsloven, 2013-2023



Figuren viser areal som gjennom vedtak er omdisponert til annet formål enn landbruk, f.eks. bolig, forretning, logistikk eller samferdsel. Areal som er omdisponert til skogplanting eller regulert til landbruksformål er ikke medregnet. Jordvernmålet ble strammet inn i 2015, 2021 og 2023.
Kilde: Landbruksdirektoratet, KOSTRA landbruk.

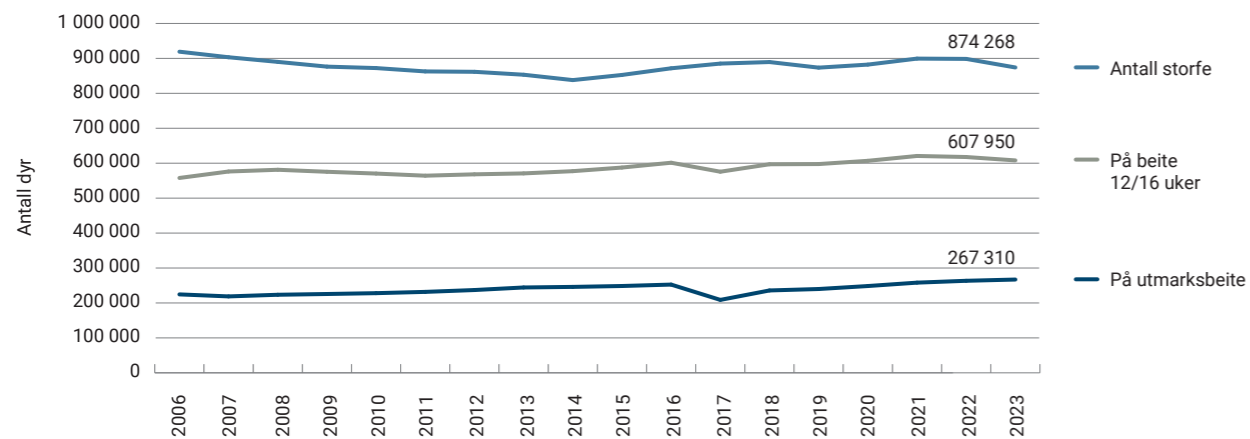
Kapittel 7.2. Beitebruk

Tiltak som stimulerer til beitebruk inngår i miljøvirkemidlene i jordbruket. Regelverket om hold av småfe og storfe setter krav til beiting. Hovedregelen er at småfe og storfe som er oppstallet i bås fjøs skal holdes på egnet beite og sikres mulighet for fri bevegelse i minst 16 uker i løpet av sommerhalvåret. Kravet kan reduseres med 4 uker dersom de naturgitte forholdene ikke ligger til rette for 16 uker.

Storfe i løsdrift skal sikres mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 8 uker i løpet av sommerhalvåret. Både storfe og småfe skal sikres mulighet til regelmessig mosjon og fri bevegelse resten av året. Okser som er eldre enn 6 måneder slippes ikke på beite med mindre beiteområdet er forsvarlig inngjerdet eller dyrene er under forsvarlig tilsyn. Fra 1.1.2024 trådte nye beitekrav til storfe i bås fjøs i kraft, men dette har ikke innvirkning på tallene fra 2023.

Figur 7.2.a. viser antall storfe (både melkekyr, ammekyr og øvrig storfe), samt antall storfe på beite i 12/16 uker og utmarksbeite i minimum 5 uker. Antall storfe på utmarksbeite har siden 2006 økt med 19 prosent. I samme periode har andelen storfe på beite i 12/16 uker økt fra 61 prosent til 70 prosent. Økningen er en direkte konsekvens av flere ammekyr og færre melkekyr. Reduksjonen i totalt antall storfe siden 2006 er 4,9 prosent.

Figur 7.2.a. Storfe på beite og utmarksbeite 2006-2023

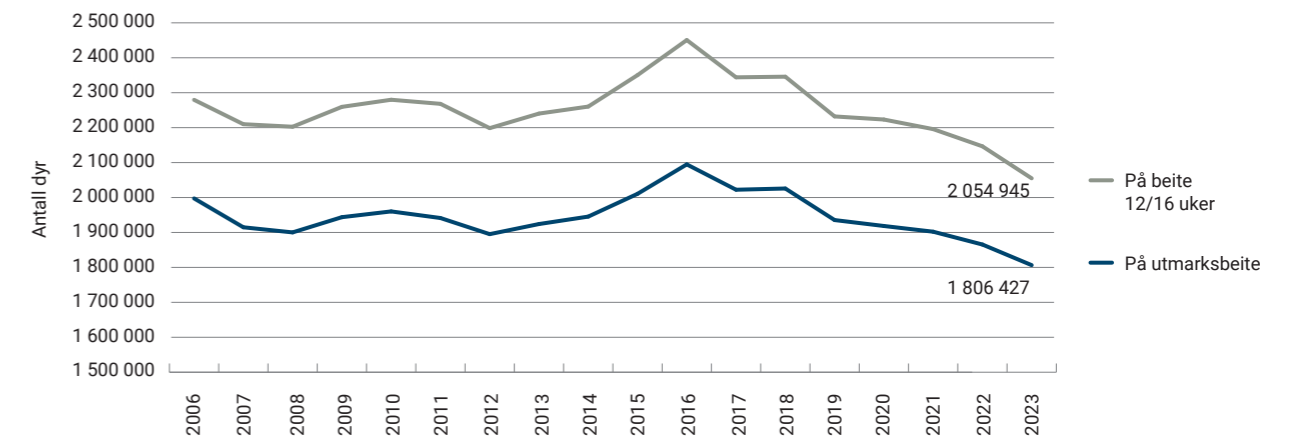


Kilde: Landbruksdirektoratet, søknader om produksjonstilskudd per 31.7 frem til 2016, per 1.10 fra 2017.

Figur 7.2.b. viser antall sau og lam som har gått på beite, både utmarksbeite, innmarksbeite og beite på overflatedyrket eller fulldyrket jord, i 12/16 uker i perioden 2006–2023, samt minimum 5 uker på utmarksbeite. Fra 2016 har antallet i de respektive gruppene sunket med henholdsvis ca. 16 prosent og 14 prosent.

I 2023 var det henholdsvis 4,3 prosent og 3,2 prosent færre sau og lam på beite i 12/16 uker og minimum 5 uker på utmarksbeite enn i 2022. Denne reduksjonen skyldes i hovedsak at det totalt sett er færre dyr, jf. tabell 1.3.1.

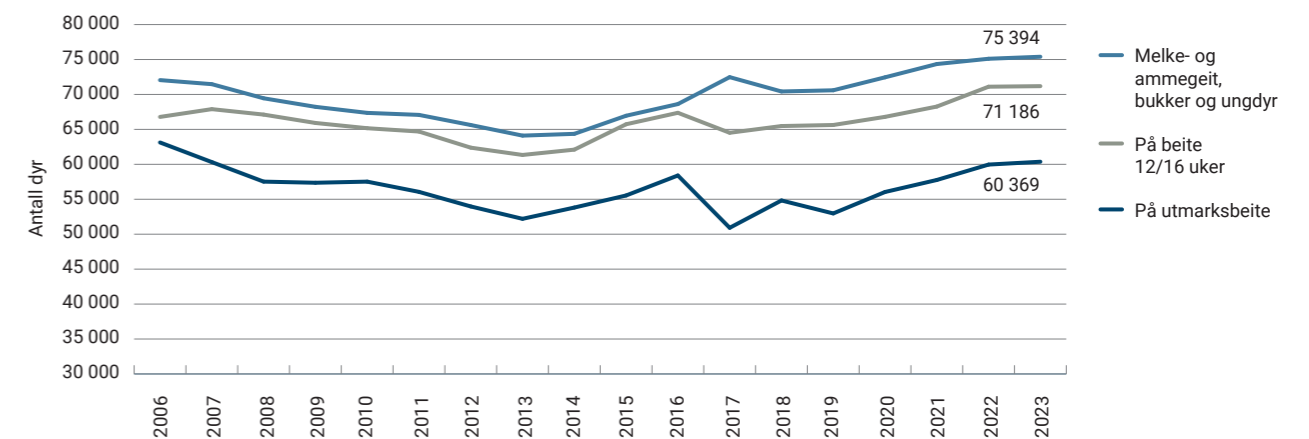
Figur 7.2.b. Sau og lam på beite og utmarksbeite 2006-2023



Kilde: Landbruksdirektoratet, søknader om produksjonstilskudd per 31.7 frem til 2016, per 1.10 fra 2017.

Figur 7.2.c. viser at antall geiter på beite var omtrent det samme i 2023 som i 2022.

Figur 7.2.c. Geiter, voksne og kje på beite og utmarksbeite 2006-2023



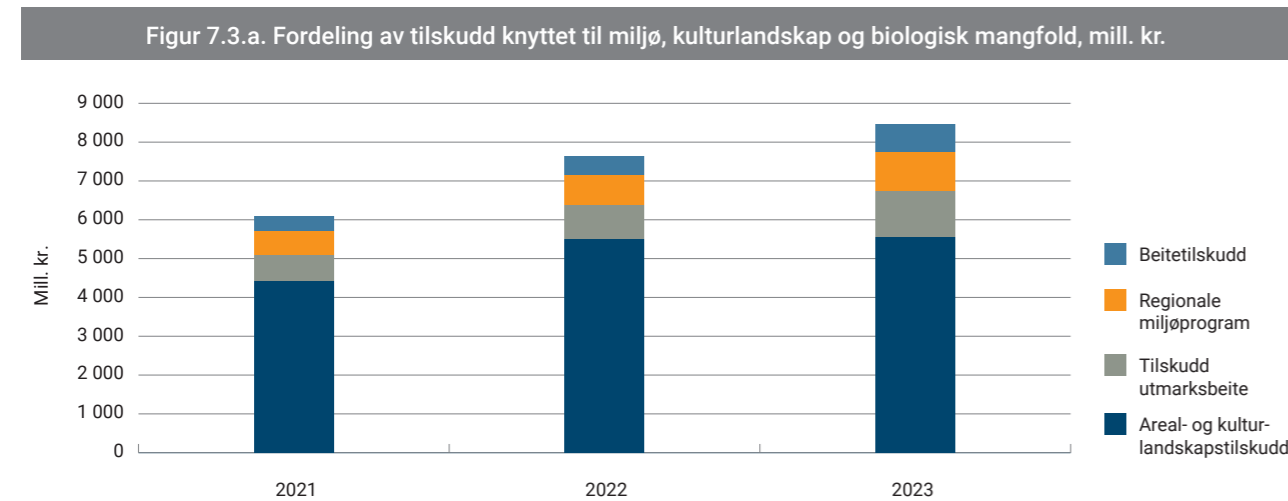
Kilde: Landbruksdirektoratet, søknader om produksjonstilskudd per 31.7. frem til 2016, per 1.3. fra 2017.

7.3. Biologisk mangfold og andre miljøformål

Biologisk mangfold er viktig for å sikre grunnlaget for menneskenes liv på jorda. Derfor er det stor oppmerksomhet både nasjonalt og globalt om å ivareta dette. En betydelig del av det biologiske mangfoldet i Norge påvirkes av landbruket. Særlig er husdyr på beite viktig for å skjømte kulturlandskapet. *Norsk rødliste for arter 2021* viser at 48 prosent av de truede artene lever helt eller delvis i skog, mens 29 prosent er knyttet til kulturmark.

I Norge blir rundt halvparten av tilskuddene til jordbruket regnet som såkalt «grønn» støtte av WTO, noe som betyr at de ikke skal ha produksjonsstimulerende virkning. Store deler av disse tilskuddene har som formål å vedlikeholde kulturlandskapet, opprettholde biologisk mangfold, eller andre miljøformål. Flere av tilskuddsordningene som stimulerer til opprettholdelse av biologisk mangfold er tilordnet de regionale miljøprogrammene (RMP-midler).

Figur 7.3.a. viser en oversikt over de viktigste tilskuddsordningene knyttet til miljø, kulturlandskap og biologisk mangfold de siste tre årene.



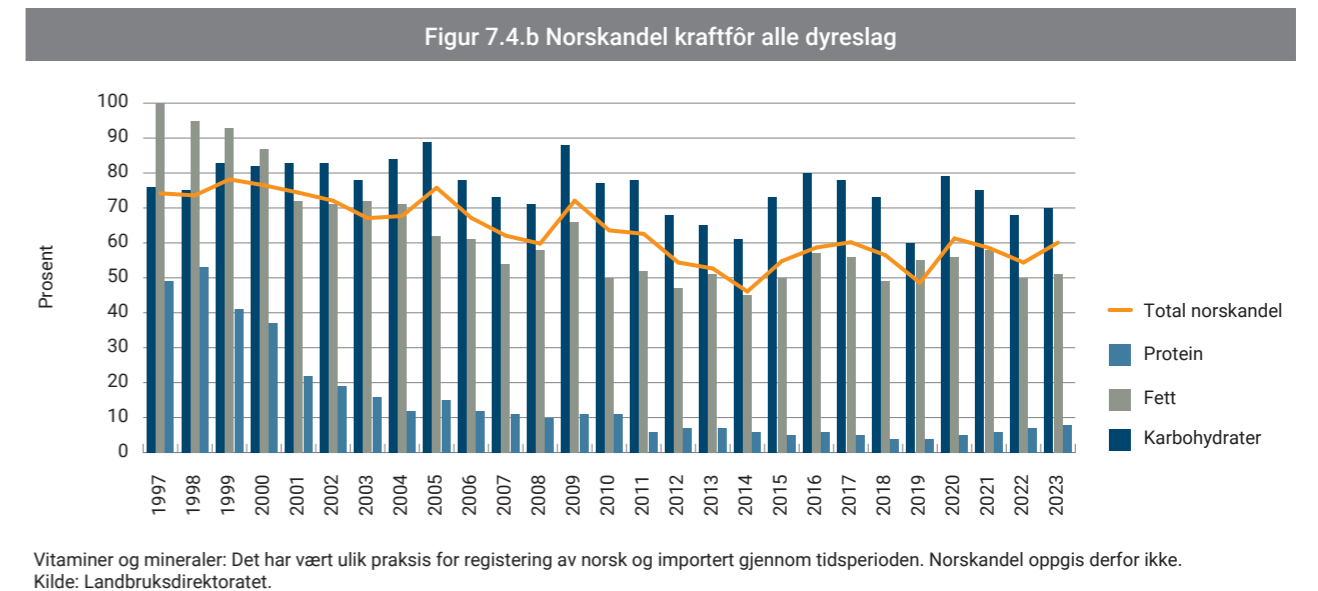
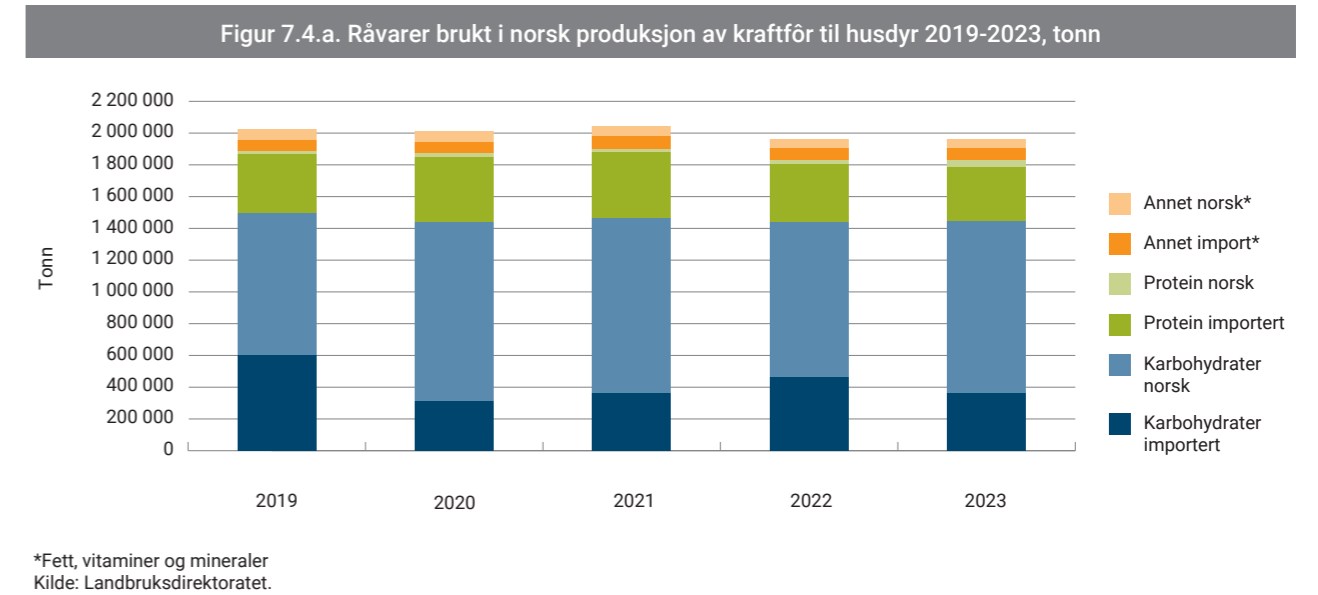
Kilde: Landbruksdirektoratet.

Kapittel 7.4. Fôr til husdyr

KRAFTFÔR

I 2023 ble det brukt totalt 1 963 074 tonn råvarer til kraftfôrproduksjon i Norge, mot 1 964 003 tonn i 2022. Av dette var 1 176 311 tonn (59,9 prosent) norske råvarer. Tilsvarende norskandel i 2021 og 2022 var henholdsvis 58,4 og 54,1 prosent.

Karbohydratråvarene utgjorde i 2023 73 prosent, proteinråvarene 20 prosent og fettråvarene 2 prosent av de totale råvarene. Resten var vitaminer og mineraler. Karbohydratråvarene hadde i 2023 en norskandel på 75 prosent, proteinråvarene hadde en norskandel på 10 prosent, mens fettråvarene hadde en norskandel på 51 prosent. Bruk av norske proteinråvarer økte med 55 prosent fra 2022 til 2023.



NORSKANDELER I TOTALRASJONEN TIL HUSDYR

Tabell 7.4.1. viser andel grovfôr og kraftfôr i rasjonen til de forskjellige husdyrene, samt andelen norske råvarer i rasjonen til husdyr i 2023. Disse tallene vil variere noe fra år til år ut ifra tilgjengelig norsk korn og behovet for importerte råvarer. Tallene baserer seg på kraftfôraktørenes egne rapporteringer til Animalia om råvareinnhold i kraftfôr for 2023.

For drøvtyggerproduksjonene er det gjort beregninger av både grovfôr og kraftfôr basert på gjennomsnittsyttelse melk og en fordeling mellom intensiv og ekstensiv kjøttproduksjon. Kraftfôraktørene har selv rapportert andelen kraftfôr som brukes til de ulike dyreslagene samt hvilken markedsandel de ulike aktørene har. Kraftfôraktørene har også hatt mulighet til å gjøre en fordeling mellom norske og importerte råvarer i de tilfellene der det brukes begge deler. Det brukes også en del miljøfôr til svin. Vi har beregnet denne andelen til 10 prosent i 2023.

Tabell 7.4.1 Andel grovfôr og kraftfôr i rasjonen til de ulike husdyrene, samt total norskandel i fôret i 2023

	Andel kraftfôr i fôrseddelen til dyret (%)	Andel norske råvarer i kraftfôret (%)	Andel grovfôr i fôrseddelen til dyret (%)	Andel norske råvarer i det totale fôret (grovfôr og kraftfôr, %)
Storfe - melkeproduksjon	45	61	55	82
Storfe - ammekuproduksjon	7	51	93	97
Storfe - okser	45	70	55	86
Sau/lam	10	57	90	96
Geit - melkeproduksjon og ammegeitproduksjon	37	50	63	82
Svin*	88	62	2	67
Kylling	100	46	0	46
Egg	100	59	0	59

* 10 prosent av den totale forrasjonen til svin er miljøfôr.

Forutsetninger for beregningen:

Ved beregning av kraftfôr til melkeproduksjon, er det lagt til grunn at 65 prosent av volumet er kraftfôrtyper tilpasset middels avdrått og 35 prosent kraftfôrtyper tilpasset høy avdrått. Tilsvarende er det for okser lagt til grunn at 85 prosent av volumet er kraftfôrtyper tilpasset ekstensiv produksjon og 15 prosent er kraftfôrtyper tilpasset intensiv produksjon. Det er lagt til grunn at alt grovfôr er norskprodusert.

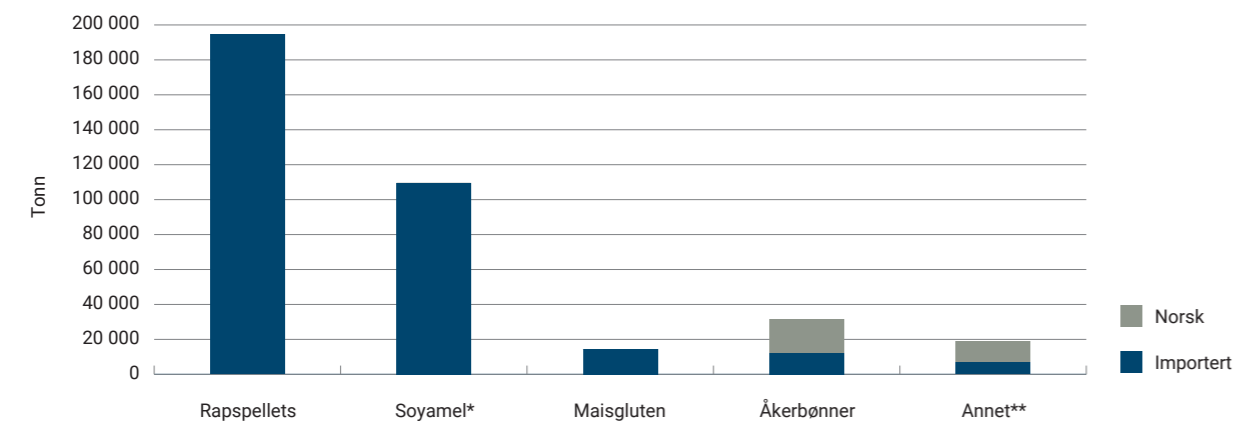
Det er lagt til grunn at 10 prosent av fôret i svineproduksjonen er miljøfôr basert på biprodukter og rester fra næringsmiddelindustrien.

Dette er kategorisert som norsk.

Grovfôr brukes i svineproduksjonen både som fôr og rotmateriale. Til voksne svin har dette en fôrverdi som er beregnet å utgjøre 2 prosent av det totale fôrforbruket i svineproduksjonen.

Kilde: Animalia.

Figur 7.4.c. Proteinråvarer brukt i norsk produksjon av kraftfôr til husdyr 2023, tonn



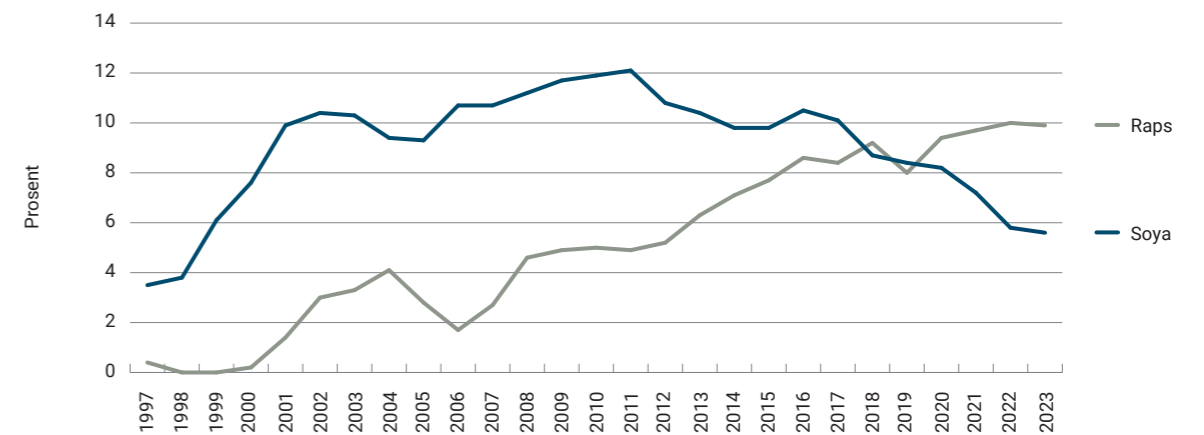
* Av dette er 96 415 tonn norskprosessert.

** Fiskeensilasje, oljefrø, urea, fiskemel.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

Gjennomsnittlig innhold av soya totalt i kraftfôret var 5,8 prosent i 2022 og 5,6 prosent i 2023, jf. figur 7.4.d. Av total proteinråvare brukt til kraftfôr utgjorde soya 28,5 prosent. Bruk av raps har økt over tid og utgjør nå ca. 10 prosent av kraftfôrråvarene og 50 prosent av proteinråvarene. Selv om åkerbønner ikke er en viktig proteinråvare i norsk kraftfôr, er det interessant å merke seg at norsk produksjon har økt betydelig fra knapt 6 000 tonn i 2020 til drøyt 19 000 tonn i 2023. Det importeres også åkerbønner.

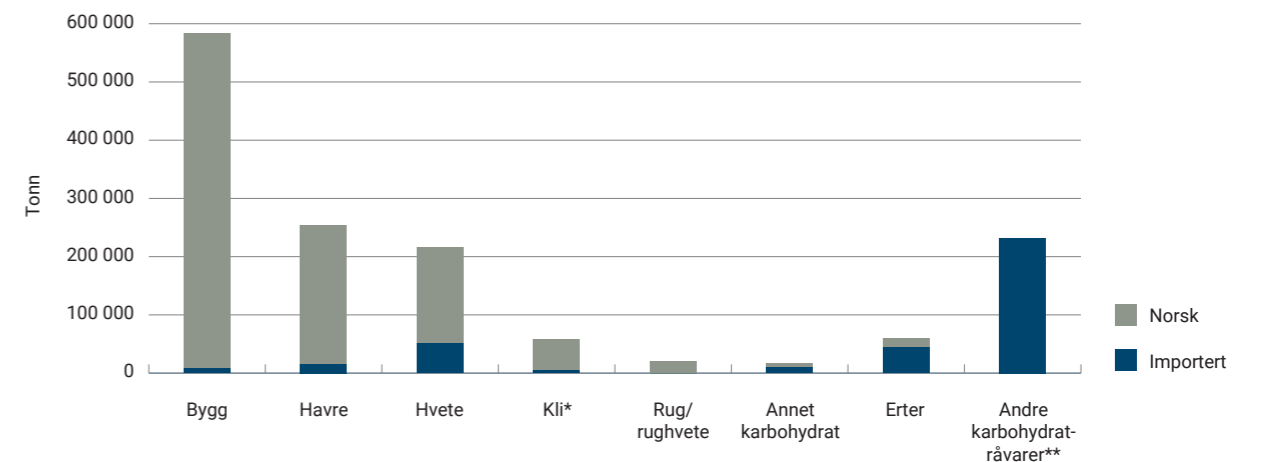
Figur 7.4.d. Andel raps og soya i kraftfôr



Kilde: Landbruksdirektoratet.

Bygg er den desidert viktigste kornsorten i Norge hva gjelder volum, med over dobbelt så stor produksjon i 2023 sammenlignet med havre. Begge disse kornsortene er godt tilpasset det norske klimaet og egner seg godt på mange av jordtypene på våre breddegrader. Den innenlandske produksjonen av hvete skjer i de beste kornområdene. Hvete har en høyere importandel enn både bygg og havre. Erter er oppført i statistikken som karbohydratråvare. Årsaken til dette er det høye innholdet av karbohydrater/stivelse som fraksjoneres ut og brukes i fôret. Bruk av importert karbohydrat gikk ned med 21 prosent fra 2022 til 2023, mens karbohydrat fra norske råvarer gikk opp 3,3 prosent. Av karbohydratråvarene i 2023 var 73 prosent norske.

Figur 7.4.e. Karbohydratråvarer brukt i norsk produksjon av kraftfôr til husdyr 2023, tonn



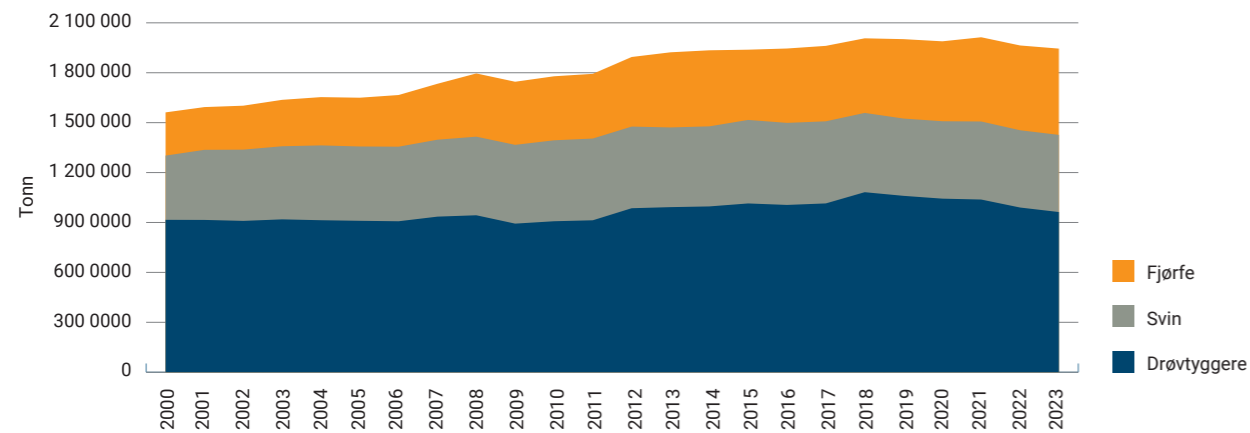
* Kli kategorisert som norsk er både norsk og importert korn.

** Roesnitter, melasse, palmekjerneekspeller, lusernemel, mais og maisgrits.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

I 2023 ble det solgt totalt 1 945 009 tonn kraftfôr til norske drøvtyggere, svin og fjørfe. Salget av kraftfôr til drøvtyggere gikk også dette året ned, mens det for fjørfe økte noe. Salget av kraftfôr til svin var omtrent uendret. Kraftfôr til drøvtyggerne utgjør fortsatt den største andelen, med henholdsvis 49 prosent, mens fjørfe har den nest største andelen med 27 prosent.

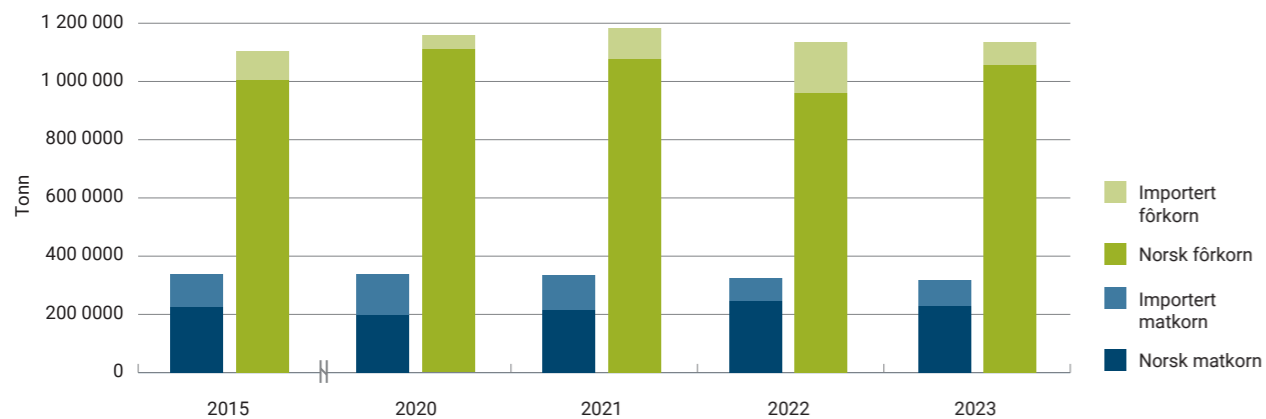
Figur 7.4.f. Salg av kraftfôr i tonn til fjørfe, svin og drøvtyggere



Kilde: Landbruksdirektoratet.

Korn er den viktigste karbohydratråvaren i kraftfôret. I et normalår er mesteparten av dette norsk, og importandelen dekker opp det volumet eller den kvaliteten som ikke produseres innenlands. Norskandelen i matkornet har over tid vært økende, men med store årsvariasjoner grunnet vekstforhold og variasjoner i innhøstingsforhold. Matkornpartnerskapet er et forpliktende samarbeid mellom alle aktører i verdikjeden og har som mål å øke norsk matkornandel til 90 prosent innen 2030.

Figur 7.4.g. Fordeling av norskprodusert og importert matkorn og fôrkorn



Kilde: Landbruksdirektoratet.

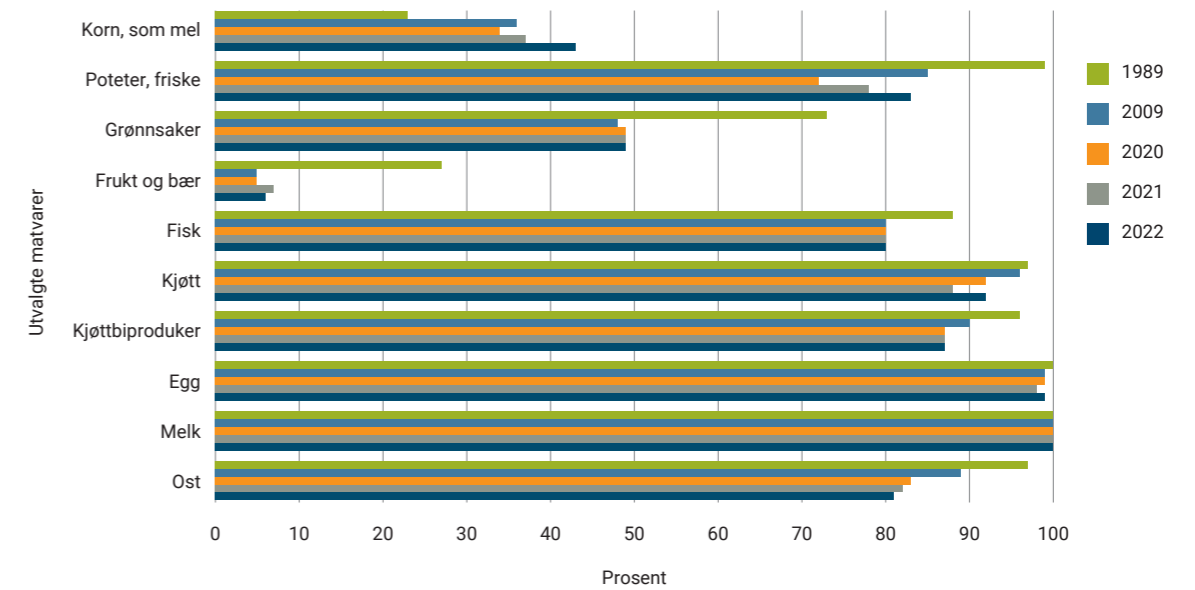
I august 2023 opprettet regjeringen beredskapslagring av korn. Innen 2029 skal beredskapslageret tilsvare tre måneders forbruk av mathvete. Lagrene skal bygges opp med 15 000 tonn i året opp til 82 500 tonn.

Kapittel 7.5. Selvforsyningsgrad

Selvforsyningsgraden beskriver hvor stor andel av matvareforbruket som kommer fra norsk produksjon, målt i energi eller protein. Det er flere forhold som påvirker selvforsyningsgraden, blant annet produksjonsforhold, priser, kvalitetskrav, landbrukspolitiske virkemidler og internasjonale handelsavtaler. Selvforsyningsgraden er ikke det samme som selvforsyningsvevnen siden den ikke tar hensyn til eksport og muligheten til å legge om produksjon og forbruk mot produkter som kan gi større matvaredekning.

Selvforsyningsgraden av animalske matvarer produsert i Norge er stabilt høy. Den siste publiserte beregningen viste 92 prosent for kjøtt i 2022.

Figur 7.5.a. Norskprodusert andel av matvareforbruket på energibasis

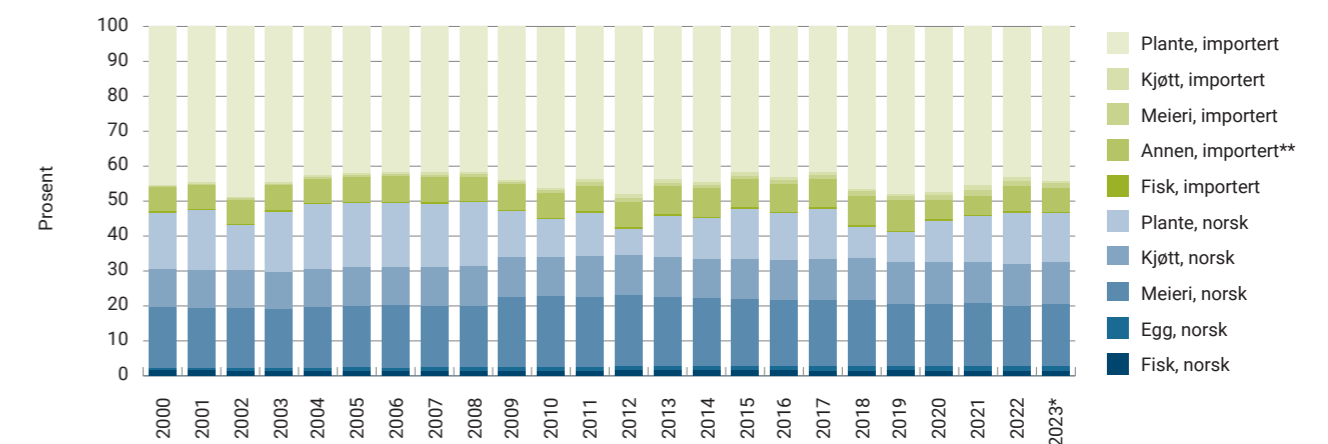


Kilde: Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken. Budsjettnemda for jordbruket, 2024.

Figur 7.5.b. og 7.5.c viser hvor stor andel av henholdsvis energi- og proteinforsyningen som er norskprodusert.

De siste årene har norskprodusert andel av energien ligget i underkant av 50 prosent, og foreløpige tall for 2023 viser at den var 46 prosent, en reduksjon fra 2022 på 1 prosentpoeng. Lave kornavlinger og lav andel hvete med matkornkvalitet er den vesentligste årsaken til denne nedgangen. Tallet er inkludert fisk, men er ikke korrigert for import av kraftfôrråvarer.

Figur 7.5.b. Bidrag til forsyningsgrad målt på energibasis



* Foreløpige tall.

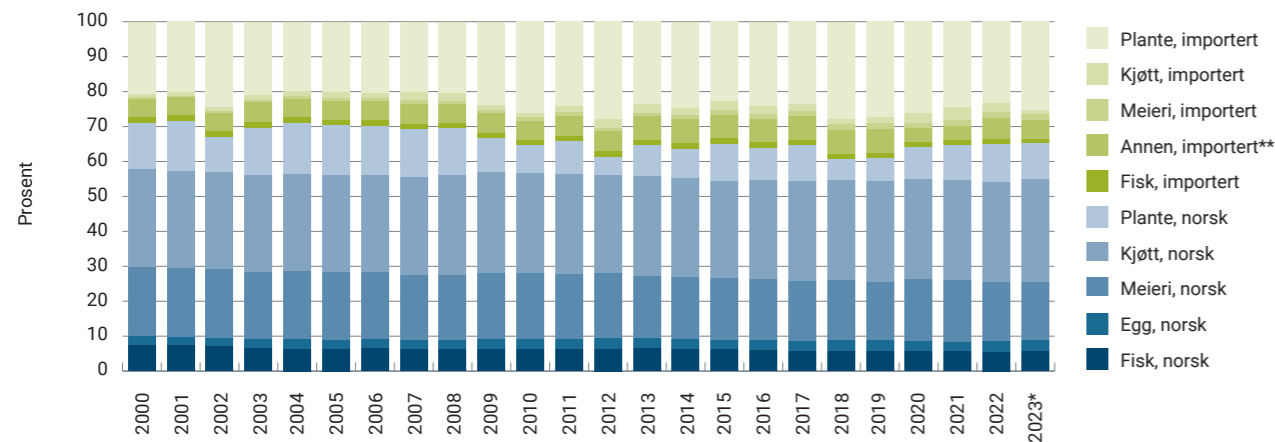
** Inkl. grensehandel, nye importvarenummer, egg og annet fett. I grensehandel og andre importvarenummer er også kjøtt, meieriprodukter og planteprodukter inkludert.

Kilde: NIBIO.

Målt på proteinnivå var norskproduert andel 65,1 prosent i 2023 (figur 7.5.c.). Tallet inkluderer fisk, men er ikke korrigert for import av kraftfôrvarer.

Kjøtt er den største kilden til protein i kostholdet vårt. Betydningen av norsk kjøttproduksjon i et proteinperspektiv kommer tydelig frem når produksjonen kategoriseres etter matvaregruppe og opprinnelse. Norskproduert kjøtt står for nærmere halvparten av selvforsyningsgraden for protein og en tredel av den totale proteinforsyningen (figur 7.5.c.). Meieriprodukter utgjør en god tredjedel av selvforsyningsgraden. Tilsvarende bidrag fra egg har ligget på mellom 2,8 prosent og 3,4 prosent siden 1999, og var i 2023 på 3 prosent.

Figur 7.5.c. Bidrag til forsyningsgrad målt på proteinnivå



* Foreløpige tall.
 ** Inkl. grensehandel, nye importvarenummer, egg og annet fett. I grensehandel og andre importvarenummer er også kjøtt, meieriprodukter og planteprodukter inkludert.
 Kilde: NIBIO.

Kapittel 7.6. Utslipp av klimagasser

Fra 2022 til 2023 gikk de totale utslippene av klimagasser fra norsk territorium ned fra 48,9 til 46,6 mill. tonn CO₂-ekvivalenter¹, en reduksjon på nærmere 5 prosent (figur 7.6.a.). Jordbrukssektoren er den femte største kilden til utslipp her i landet, og utslipp fra denne sektoren utgjør 9,7 prosent av de totale norske utslippene. Utslippene fra jordbruket har gått ned med 3,9 prosent fra 2022.

Tabell 7.6.1. Utslipp av klimagasser, mill. tonn CO₂-ekvivalenter

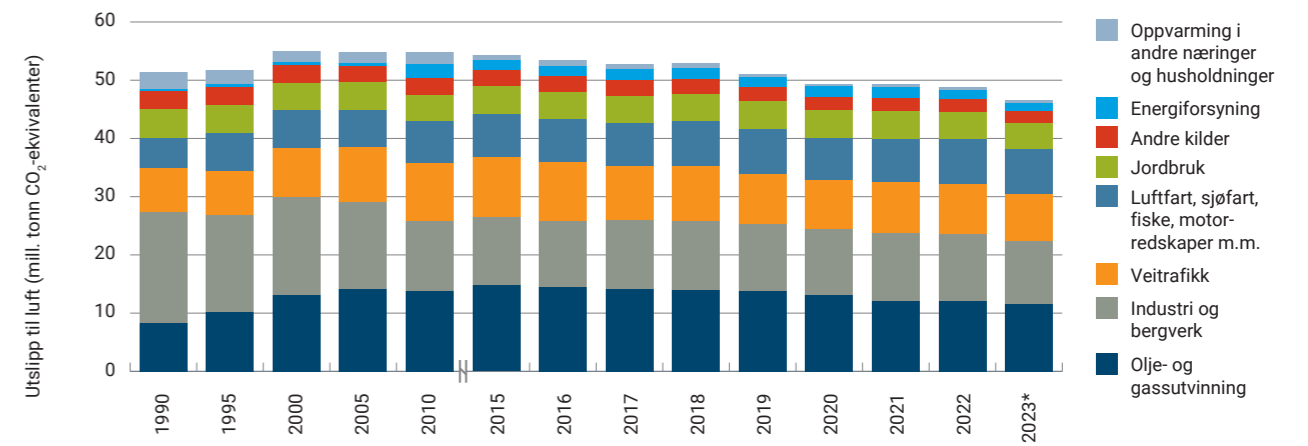
	2023		Endring i prosent	
	CO ₂ ekv.	Prosent	Siden 1990	2022-2023
Utslipp fra norsk territorium	46,6	100,0	-9,1	-4,7
Olje- og gassutvinning	11,5	24,7	39,6	-4,3
Industri og bergverk	10,8	23,2	-43,3	-5,5
Energiforsyning	1,3	2,8	266,6	-16,6
Oppvarming i andre næringer og husholdninger	0,6	1,3	-79	-5,6
Veitrafikk	8,0	17,2	7,9	-7,8
Luftfart, sjøfart, anleggsmaskiner m.m.	7,7	16,5	46,1	0,7
Jordbruk	4,5	9,7	-10,4	-3,9
Andre kilder	2,2	4,7	-28,4	-2,0

Foreløpige tall.
 Omsetningskravet for innblanding av biodrivstoff til sjøfart fra 1. oktober 2023 er ikke inkludert i foreløpige tall.
 Omfatter ikke utenriks sjø- og luftfart.
 Kilde: SSB.

¹ Klimagassutslipp oppgitt i CO₂-ekvivalenter viser hvor stor oppvarmingseffekt en klimagass har, regnet om til mengde CO₂. I juni 2023 ble GWP-verdiene endret. Tabellen oppgir CO₂-ekvivalenter (GWP-verdier) etter AR5, IPCCs Fifth Assessment Report som er verdiene som benyttes i Paris-avtalen.

Figur 7.6.a. viser utslipp fra de ulike sektorene fra 1990 til 2023. Det presiseres at utenriks skips- og luftfart ikke er regnet med i disse tallene.

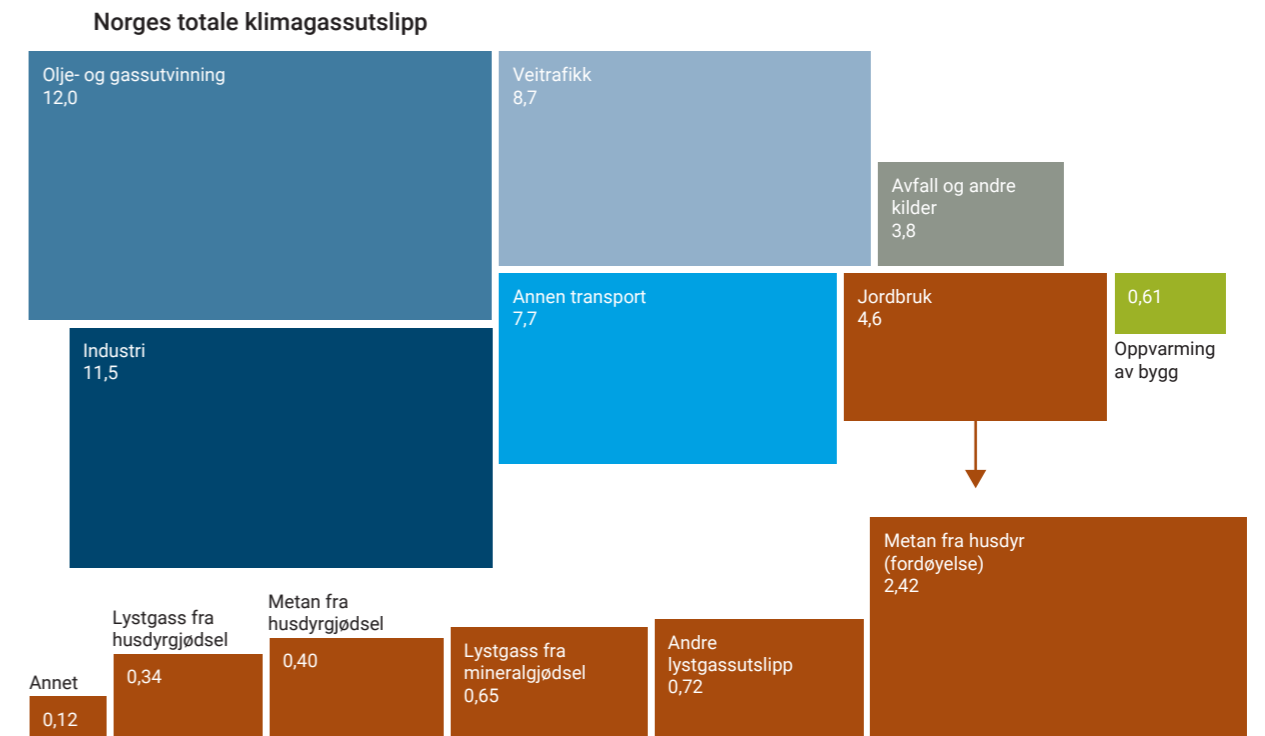
Figur 7.6.a. Utslipp av klimagasser i Norge



* Foreløpige tall.
 På grunn av avrunding vil totaler kunne avvike fra summen av undergrupper.
 Utslipp fra utenriks sjøfart og luftfart er ikke inkludert. Innenriks luftfart inkluderer næringen lufttransport og Forsvarets flyvninger.
 Omsetningskravet for innblanding av biodrivstoff til sjøfart gyldig fra 1. oktober 2023 er ikke inkludert i foreløpige tall publisert i juni 2024.
 Kilde: SSB.

Utslippene fra jordbruket er i hovedsak metan fra husdyr og gjødsellager, og lystgass fra gjødsel og jordsmonn (figur 7.6.b.).

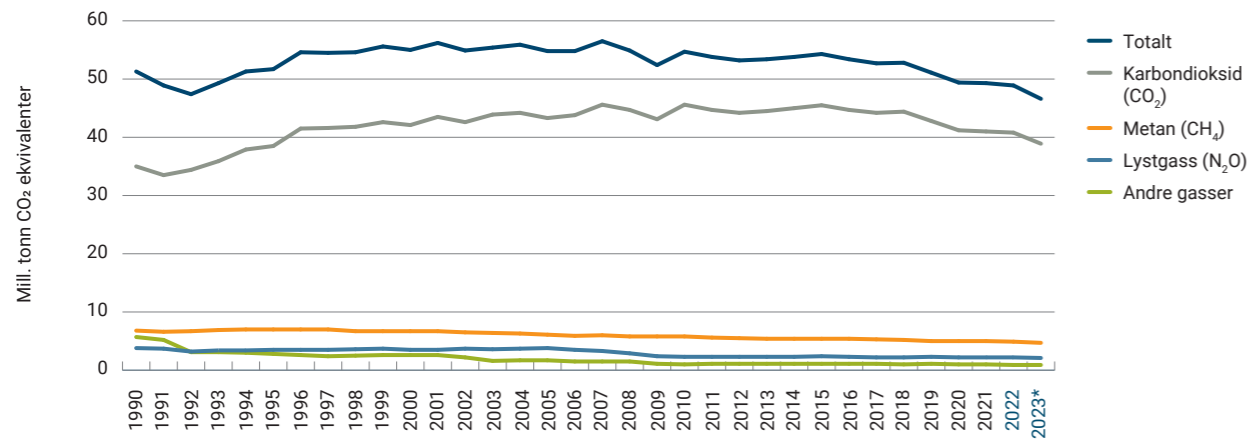
Figur 7.6.b. Norges totale klimagassutslipp (mill. tonn CO₂-ekvivalenter) og utslipp knyttet til jordbruksdrift i 2022, fordelt på gasser og kilder



Kilder markert med brunt er utslipp som er bokført jordbrukssektoren, mens andre farger markerer utslipp som blir bokført i andre sektorer, jf. fargeforklaringen.
 Kilde: Miljødirektoratet og SSB.

CO₂ utgjør den klart største andelen av klimagassutslipp i Norge, og utgjorde 83,5 prosent av utslippene i 2023 (figur 7.6.c.). Tilsvarende tall for 1990 var 69 prosent. Metan utgjorde i 1990 ca. 13,6 prosent, men har siden gått ned til ca. 10,2 prosent i 2023.

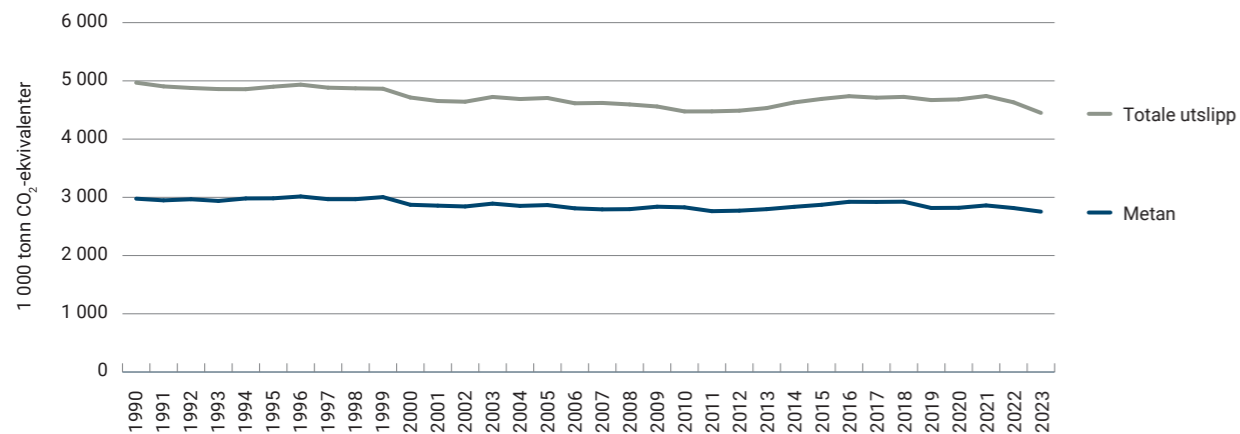
Figur 7.6.c. Utslipp av klimagasser i perioden 1990-2023



* Foreløpige tall.
Omfatter ikke utenriks sjø- og luftfart.
Klimagassutslipp oppgitt i CO₂-ekvivalenter viser hvor stor oppvarmingseffekt en klimagass har, regnet om til mengde CO₂.
Kilde: SSB.

Figur 7.6.d. viser at utslipp av metan utgjør nærmere to tredeler av de totale utslippene fra jordbruket.

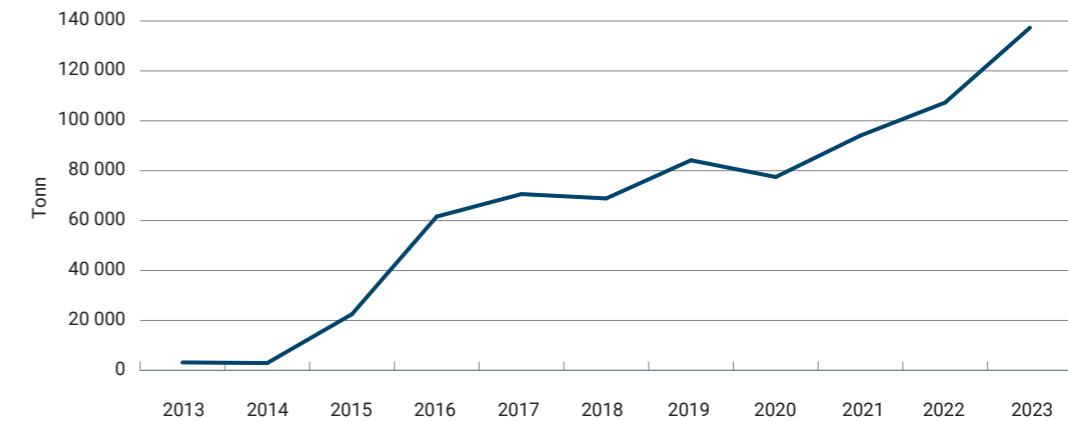
Figur 7.6.d. Klimagassutslipp fra jordbruket



Kilde: SSB.

I 2013 ble det etablert en tilskuddsordning for å levere husdyrgjødsel til biogass. Etter at ordningen ble etablert, har det vært en økning i leveransene av husdyrgjødsel til biogassanlegg. I 2023 ble drøyt 137 000 tonn husdyrgjødsel levert til produksjon av biogass.

Figur 7.6.e. Leveranser av husdyrgjødsel til biogassanlegg



Kilde: Landbruksdirektoratet.

Kapittel 7.7. Matsvinn

I 2017 ble det inngått en bransjeavtale mellom myndighetene og matbransjen om reduksjon av matsvinn. I alt 103 bedrifter fra matindustri, dagligvare og serveringsbransje har signert tilslutningserklæringen. Formålet med avtalen er å halvere matsvinnet i Norge innen 2030, noe som er i tråd med FNs bærekraftsmål. Det er satt delmål om 15 prosent reduksjon innen 2020 og 30 prosent innen 2025.

Bransjeavtalens mål er et felles rapporteringssystem for hele matkjeden. De ulike sektorene har ansvar for årlige rapporteringer som danner grunnlag for tre hovedrapporteringer; for 2020, 2025 og 2030. Det er myndighetene som har ansvaret for disse tre rapportene.

Den første hovedrapporten, med statistikk for 2020, ble offentliggjort i november 2021. Den viste at matsvinnet ble redusert med om lag 10 prosent fra 2015 til 2020. Jordbruk inngår ikke i basisåret fordi 2020 er første innrapporterte måleår.

Sektorrapporten for jordbruket for 2022² viser at det er lite svinn i primærleddet. For kjøtt totalt utgjorde matsvinn³ 0,6 prosent av slaktemengdene. For storfe, svin og sau/lam/villsau var tallene henholdsvis 0,19 prosent, 0,26 prosent og 0,10 prosent. Kylling hadde 1,44 prosent svinn. Egg levert til eggpakkeriene hadde 0,57 prosent svinn. Skall regnes ikke med som svinn og er derfor trukket fra.

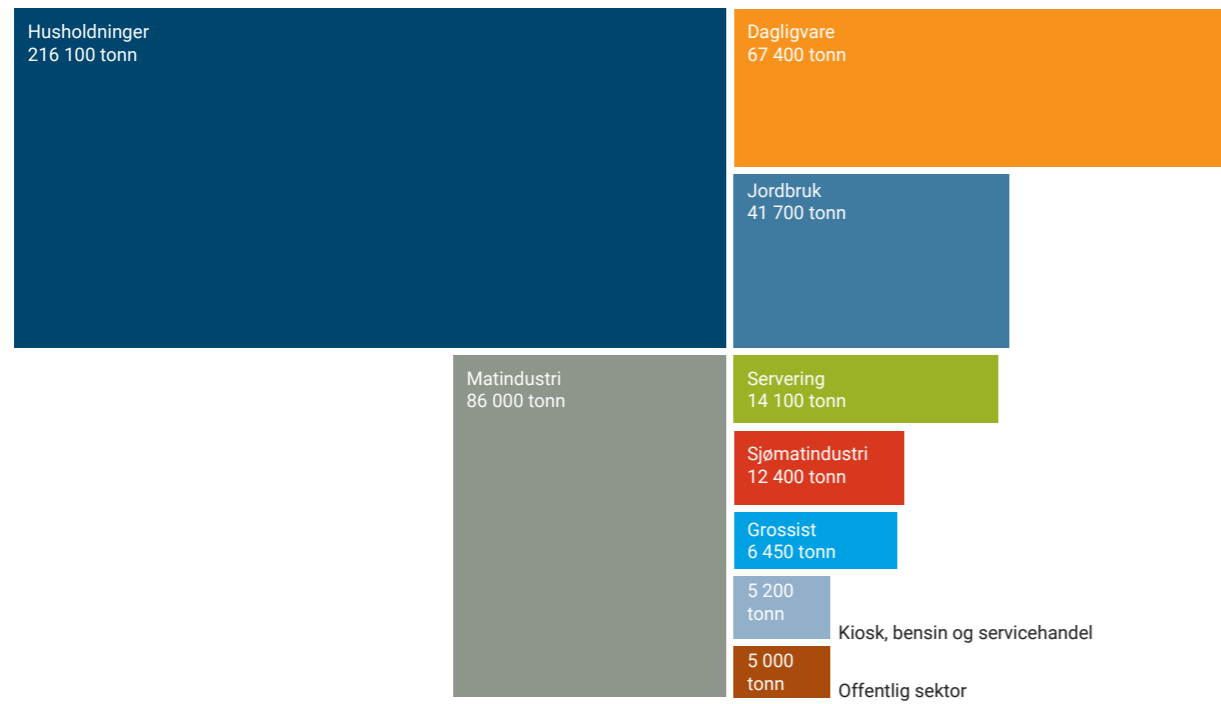
«Matsvinnutvalget» ble opprettet i februar 2023 av klima- og miljøministeren og landbruks- og matministeren. Utvalget besto av representanter fra bransjeorganisasjoner, kommunal sektor, forskningsinstitusjoner og forbruker- og miljøorganisasjoner. Mandatet var å komme med forslag til nye og forsterkede tiltak og virkemidler, inkludert en matkastelov, for å nå målet om 50 prosent reduksjon av matsvinnet innen 2030. Rapporten⁴ ble offentliggjort i januar 2024 og konkluderer med at til tross for mange gode tiltak vil ikke målet nås med det tempo som har vært hittil. Utvalget har valgt å gruppere rene sektorvise tiltak i ti funksjonelle tiltaksområder. Hovedgrepet er innføring av et aktsomhetskrav og styrking av bransjeavtalen som treffer både private og offentlige virksomheter. Det er estimert at tiltakene som utvalget foreslår har et samlet potensial som tilsvarer 75 prosent reduksjon av det kartlagte matsvinnet (450 000 tonn i 2021).

² Matsvinn i jordbrukssektoren 2022, Landbruksdirektoratet.

³ For jordbrukets primærledd vil en jordbruksråvare ment til konsum (matråvare) regnes som matsvinn når den ikke går videre i matkjeden, uavhengig av årsak til at den tas ut av matkjeden. Det regnes som matsvinn hvis matråvaren går til dyrefôr, biobrensel, grønnkjødsling, kastes/destrueres/kasseres m.m. Kilde: Matsvinn i jordbrukssektoren, 2020.

⁴ Matsvinnutvalgets rapport: Anbefalinger til helhetlige tiltak og virkemidler, 2023.

Figur 7.7.a. Total mengde matsvinn i 2020, tonn fordelt per sektor

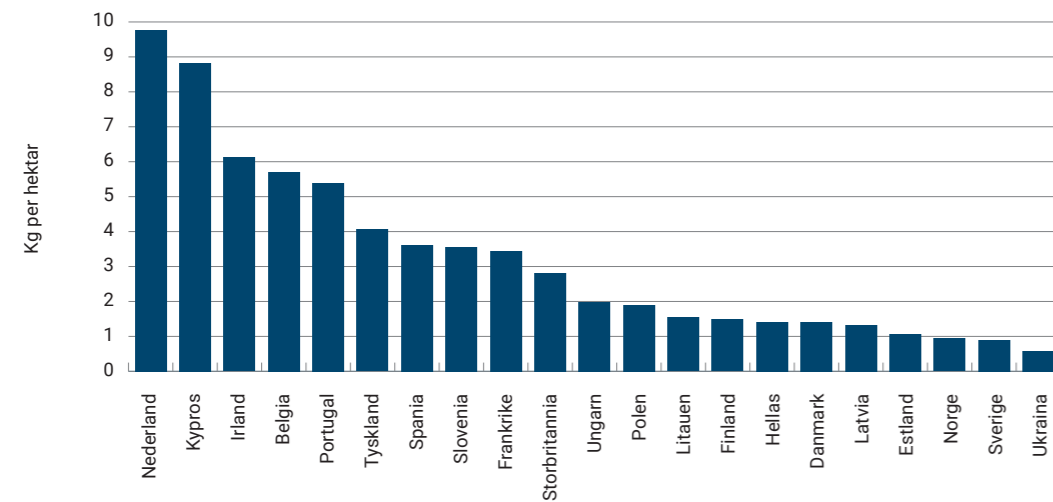


Kilde: Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn, Hovedrapport 2020.

Kapittel 7.8. Plantevernmidler

Figur 7.8.a viser forbruk av plantevernmidler i ulike europeiske land, målt i kg per hektar jordbruksareal. Tallene er fra 2022..

Figur 7.8.a. Forbruk av plantevernmidler i europeiske land i 2022



Kilde: FAOstat.